

GOLFSTATEN

De expansie van de Golfstaten is minder belicht. De vraag is of de argwaan zich in de toekomst ook zal uitstrekken tot de staatsfondsen van autocratische regimes in het Midden-Oosten. Dat zal niet lang meer duren, denkt econoom Rolf Langhammer van het Instituut für Weltwirtschaft uit Kiel. “Het is speculeren, maar het valt niet uit te sluiten dat Qatar ooit zijn invloed aanwendt voor zijn eigen belangen.”

Tot nu toe stelde Qatar zich net als andere staatsfondsen passief op. Dat vond iedereen wel prima. Maar de tijden veranderen, zegt Langhammer. “Nu de Europese Unie een op waarden gebaseerd handelsbeleid voert, zullen de debatten over de transparantie van de beleggingen van autocratieën snel opvlaien. Maar ik betwijfel of we wel speelruimte hebben om transparantie af te dwingen. Nu het Westen fossiele brandstoffen en vooral LNG hard nodig heeft, waarschijnlijk niet.”

In tijden van nood grijpen de staatsfondsen de kans om hun meedenkende kant te laten zien. “Dit gebeurde ook tijdens de financiële crisis”, aldus Javier Capapé Aguilar. “Staatsfondsen uit China, de Verenigde Arabische Emiraten, Qatar en Singapore staken meer dan 45 miljard dollar in westerse financiële instellingen als Barclays, Credit Suisse en Morgan Stanley.”

Dit bleef niet zonder controverse. Sinds 2008 heeft Duitsland een wet die voorschrijft dat overnames van bedrijven door staatsinvesteringsfondsen en andere buitenlandse investeerders die politieke invloed kunnen uitoefenen, eerst worden getoetst. De regering kan aankopen van belangen van 25 procent of meer blokkeren. Het instrument wordt tegen Rusland en China ingezet, maar voor zover bekend nog niet tegen staatsfondsen uit de Golfregio.

SAMENWERKING EN DIALOOG

De vrees dat de staatsfondsen

politieke doelen dienen, beperkt zich niet tot Duitsland. De G20, het IMF en het Amerikaanse ministerie van Financiën debatteerden er druk over. Het heeft geleid tot de oprichting van het International Forum of Sovereign Wealth Funds (IFSWF), een organisatie van wereldwijd opererende staatsfondsen die streven naar samenwerking en dialoog. De groep heeft een aantal governance-beginselen op papier gezet: de zogeheten Santiago Principles.

Het IFSWF kwam half november bijeen in Bakoe, Azerbeidzjan. Staatsfondsexpert Adam Dixon was erbij. Hij breekt een lans voor de fondsen uit het Midden-Oosten die investeren in onder andere Duitsland. Hun betrokkenheid is anders dan die van China, zegt hij, dat behalve investeerder ook afzetmarkt, concurrent én rivaal is van het Westen.

Volgens Dixon zijn de fondsen uit het Midden-Oosten betrouwbare investeerders. “Het zijn staatsentiteiten, maar dat betekent niet dat de politieke leiders investeringsbeslissingen nemen. In het Midden-Oosten worden binnenlandse agenda's gediend door andere instellingen. Ik zie niet dat de staatsfondsen hun investeringsbelangen anders willen gebruiken dan in het verleden. Het zijn geprofessionaliseerde organisaties die wereldwijd investeren en commercieel worden gedreven.”

De universitair hoofddocent aan Maastricht University en coauteur van het onlangs verschenen boek *Sovereign Wealth Funds: Between the State and Markets* zegt dat de transparantie van de fondsen aanzienlijk is verbeterd. “Ze zijn niet zo gesloten en geheimzinnig als vaak wordt beweerd. Veel staatsfondsen, inclusief QIA, besteden hun vermogensbeheer bovendien uit. Ze zijn geworteld in westerse financiële circuits en vallen daarmee ook onder de bijbehoren-

IN TIJDEN VAN NOOD GRIJPEN DE STAATS-FONDSEN DE KANS OM HUN MEEDENKENDE KANT TE LATEN ZIEN

de regels en toezicht. Ik zie ook niet dat Duitse bedrijven en de Duitse overheid dat geld de rug toekeren.”

POLITIEKE MEETLAT

Rolf Habben Jansen kan er als topman van scheepvaartbedrijf Hapag-Lloyd over meepraten. De staatsfondsen van Qatar en Saoedi-Arabië zijn grootaandeelhouder. Hapag-Lloyd is in 2017 samengegaan met rederij UASC, dat in meerderheid eigendom was van Qatar en Saoedi-Arabië. “Het was voor ons een kwestie van overleven. Zij wilden een aandelen-transactie en wij ook. Zo werden hun staatsfondsen aandeelhouder. Het pakte goed uit.”

Habben Jansen zag ook wel alle nare verhalen langskomen in aanloop naar het WK. Hij zegt zijn aandeelhouders en commissarissen niet langs de politieke meetlat

FOTOGRAFIE: KARIM JAAFAR BRON: AFP